

Fimmtudaginn 5. febrúar 1998.

Nr. 193/1997.

Protabú Laufafells sf.

(Ásgeir Thoroddsen hrl.)

gegn

Ólíuverslun Íslands hf.

(Sigmundur Hannesson hrl.)

Gjaldþrotaskipti. Riftun.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómarnir Garðar Gíslason, Arn-
ljótur Björnsson og Haraldur Henrysson.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 5. maí 1997 og krefst þess, að rift verði greiðslu á skuld Laufafells sf. við stefnda, að fjárhæð 2.967.357 krónur, og að hann verði dæmdur til að greiða sér þá fjárhæð auk dráttarvaxta samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 16. desember 1994 til greiðsludags. Einnig krefst hann málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst aðallega staðfestingar héraðsdóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti, en til vara lækkunar á kröfum áfrýjanda og að málskostnaður verði látinn falla niður í héraði og fyrir Hæstarétti.

I.

Með samningi, sem gerður var 10. mars 1991, seldu stefndi og Rangárvallahreppur Laufafelli sf. „allar innréttingar, tæki og áhöld í Grillskálanum og Laufafelli, Þrúðvangi 2, Hellu“. Er samnings þessa getið í héraðsdómi. Hefur stefndi til stuðnings dómkröfum sínum meðal annars vísað til eftirfarandi ákvæðis í samningnum 10. mars 1991: „Standi kaupandi ekki í skilum með greiðslur afborgana og vaxta samkvæmt samningi þessum eða bú hans verður tekið til gjaldþrotaskipta, er seljanda heimilt að taka í sína vörslu öll þau tæki, sem getið er um í samningi þessum, fyrirvaralaust og án uppsagnar. Skulu þá tæki vera í eigu seljanda.“

Stefndi heldur því fram, að þegar litið sé til þessa ákvæðis, verði hvorki talið, að umdeild ráðstöfun með kaupsamningi 16. desember 1994 hafi á ótilhlýðilegan hátt verið til hagsbóta fyrir stefnda á kostnað annarra kröfuhafa né leitt til þess, að eignir Laufafells sf. hafi ekki verið til reiðu til fullnustu öðrum kröfuhöfum.

Samningsákvæði þetta veitti stefnda ekki eignarrétt í munum þeim, sem hér um ræðir. Verður þegar af þeirri ástæðu ekki fallist á þessar röksemdir stefnda.

II.

Eftir að héraðsdómur var kveðinn upp, lagði áfrýjandi fyrir Hæstarétt nokkur ný gögn. Kemur þar meðal annars fram, að 3. júlí 1995 var bú Hinriks Grétarssonar, einkaeiganda Laufafells sf., tekið til gjaldþrotaskipta eftir beiðni nafngreinds kröfuhafa 28. apríl 1995, sem barst Héraðsdómi Suðurlands 2. maí 1995. Skiptum lauk 2. nóvember 1995, og fékkst ekkert greitt upp í forgangskröfur, sem námu alls 1.172.548 krónum, eða almennar kröfur, sem voru samtals að fjárhæð 8.992.990 krónur.

Stefndi heldur því fram, að hin nýju gögn og málavaxtalýsing, sem við þau styðjist, feli í sér nýja málsástæðu. Mótmælir stefndi málatilbúnaði áfrýjanda að þessu leyti með þeim rökum, að hann samrýmist ekki ákvæðum 2. mgr. 163. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála. Ekki verður fallist á, að gagnaöflun þessi eða málavaxtalýsing áfrýjanda feli í sér nýja málsástæðu, þannig að grundvelli máls teljist raskað.

Í héraðsdómi segir frá því, að bú Laufafells sf. hafi verið tekið til gjaldþrotaskipta 31. júlí 1995 og frestdagur verið 20. júní 1995. Samþykktar kröfur í búið hafi numið alls 9.772.467 krónum. Forgangskröfur námu 446.793 krónum.

Hinrik Grétarsson skýrði frá því fyrir dómi, að lausafé það, sem kaupsamningur 16. desember 1994 milli Laufafells sf. annars vegar og stefnda og Rangárvallahrepps hins vegar tók til, hafi á þeim tíma verið eina eign Laufafells sf. Er því ekki andmælt af hálfu stefnda.

III.

Samkvæmt fyrrnefndum kaupsamningi 16. desember 1994 skyldi kaupverðið greitt annars vegar með skuldajöfnuði og yfirtöku skulda við þriðju menn og hins vegar með reiðufé. Svo sem greinir í héraðsdómi, varð þó ekkert úr greiðslu með peningum, þar sem endanlegt kaupverð varð lægra en samtala þeirra krafna, sem yfirtaka skulda og skuldajöfnuður tóku til.

Skuldir Laufafells sf. við kaupendur voru viðskiptaskuld við

stefnda, að fjárhæð 2.967.357 krónur, og leiguskuld við Rangárvallahrepp, að fjárhæð 296.618 krónur. Samkvæmt reikningsyfirliti nam skuld á viðskiptareikningi Laufafells sf. hjá stefnda 331.060 krónum í upphafi árs 1994, en 9. nóvember 1994 2.809.346 krónum. Eru skuldfærslur á viðskiptareikningnum að verulegu leyti vegna leigu af húsnæði, sem Laufafell sf. hafði á leigu frá 2. janúar 1991 fyrir rekstur sinn samkvæmt samningi við stefnda og Rangárvallahrepp. Þá sýnir reikningurinn meðal annars, að stefndi hefur fært Laufafelli sf. til skuldar 30. apríl 1994 samtals 1.070.388 krónur. Er þar um að ræða kröfu samkvæmt skuldabréfi, sem Laufafelli sf. bar að greiða eftir áðurnefndum leigusamningi, en stefndi neyddist til að leysa til sín vegna vanskila þess. Ljóst er af viðskiptareikningnum og fleiri gögnum málsins, að vanskil Laufafells sf. við stefnda jukust mjög árið 1994. Síðasta innborgun Laufafells sf. á viðskiptareikninginn var 8. júlí 1994.

Sumarið 1994 fékk Hinrik Grétarsson lögmann til að aðstoða sig við að selja rekstur Laufafells sf. Lögmaðurinn gaf skýrslu fyrir héraðsdómi og bar, að í desember 1994 hefði verið yfirvofandi, að fyrirtækinu yrði lokað sökum skulda þess við ríkissjóð vegna ógreidds virðisaukaskatts o. fl. Að frumkvæði stefnda hafi byrjað viðræður við lögmanninn og Hinrik um kaup á rekstrinum. Lögmaðurinn kvaðst geta fullýrt, að fulltrúar stefnda og Rangárvallahrepps hefðu vitað, að rekstur Laufafells sf. stóð illa. Hann kvaðst einnig telja, að það hefði legið nokkuð ljóst fyrir, að félagið hlyti „að fara í gjaldþrot“, eftir að búið var að ákveða söluverðið, því að þá hefði ekki verið „mikið eftir fyrir aðra“ kröfuhafa en stefnda og Rangárvallahrepp, er greiddu kaupverðið að hluta með kröfum, sem þeir áttu á Laufafell sf. Hins vegar kvaðst lögmaðurinn ekki geta sagt, hvort stefndi hefði vitað um eða verið ljós ógjaldfærni Laufafells sf. Lögmaður þessi skrifaði undir kaupsamninginn 16. desember 1994 fyrir hönd seljandans, Laufafells sf.

Fulltrúi sýslumannsins á Hvolsvelli skýrði fyrir dómi frá báguum fjárhag Laufafells sf. árið 1994. Í framburði hans kemur meðal annars fram, að hann hafi verið alveg viss um, að sveitarstjóri Rangárvallahrepps „vissi, að fyrirtækið var á barmi gjaldþrots“. Þá kemur fram í skýrslu fyrirsvarsmanns félags á Hellu, sem sá um bókhald

Laufafells sf., að þar á staðnum hafi menn vitað, að Laufafell sf. gat ekki greitt fyrir hráefni eða laun starfsfólks.

Nafngreindur hæstaréttarlögmaður annaðist af hálfu stefnda og Rangárvallahrepps viðræður, sem leiddu til gerðar kaupsamnings 16. desember 1994, og undirritaði hann á skrifstofu sinni fyrir hönd beggja kaupenda. Þegar litið er til tengsla stefnda og meðeiganda hans, Rangárvallahrepps, er ljóst, að hagsmunir þeirra gagnvart Laufafelli sf. fóru saman. Verður að telja ólíklegt, að vitneskja fyrirsvarsmanna hreppsins um greiðslustöðu Laufafells sf. hafi ekki borið stefnda, áður en kaupsamningurinn var gerður.

5. desember 1994 var gert fjárnám í íbúðarhúsi Hinriks Grétarssonar og gufuofni, uppþvottavél og gaseldavél í eigu Laufafells sf. Er ekki ágreiningur um, að tæki þessi voru meðal lausafjárins, sem kaupsamningurinn 16. desember 1994 tók til. Fjárnámið var gert til tryggingar kröfu, að fjárhæð 1.923.415 krónur, og var því þinglýst daginn eftir. Krafa þessi var ógreidd, þegar kaupsamningurinn var gerður, og ekki liggur fyrir, að stefndi eða Rangárvallahreppur hafi á þeim tíma, sem hér skiptir máli, kynnt sér þinglýsingabækur í því skyni að kanna réttindi yfir þeim eignum, sem fjárnámið var gert í.

Af öllu framangreindu verður að telja ljóst, að sú ráðstöfun, er fólst í ákvæði kaupsamningsins 16. desember 1994 um skuldajöfnuð, var á ótilhlýðilegan hátt stefnda til hagsbóta á kostnað annarra kröfuhafa. Jafnframt þykir nægilega sannað, að sá, sem gerði kaupsamninginn 16. desember 1994 fyrir hönd stefnda og Rangárvallahrepps, hafi mátt vita um ógjaldfærni Hinriks Grétarssonar og Laufafells sf. og þær aðstæður, sem leiddu til þess, að framangreind ráðstöfun var ótilhlýðileg. Er því fallist á kröfu áfrýjanda um riftun greiðslu hinnar umdeildu skuldar, að fjárhæð 2.967.357 krónur. Verður stefndi dæmdur til að greiða áfrýjanda fjárhæð þessa ásamt dráttarvöxtum.

Riftunarkrafa áfrýjanda var gerð með bréfi til stefnda 15. mars 1996. Áfrýjandi höfðaði síðan mál þetta fyrir Héraðsdómi Suðurlands með stefnu, birtri 2. apríl 1996. Samkvæmt 4. mgr., sbr. 3. mgr. 9. gr. vaxtalaga nr. 25/1987, verða dráttarvextir dæmdir frá stefnubirtingardegi.

Stefndi greiði áfrýjanda málskostnað, sem ákveðinn er í einu lagi í héraði og fyrir Hæstarétti, eins og segir í dómsorði.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Olíuverslun Íslands hf., greiði áfrýjanda, þrotabúi Laufafells sf., 2.967.357 krónur ásamt dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 2. apríl 1996 til greiðsludags.

Stefndi greiði áfrýjanda samtals 400.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Suðurlands 5. febrúar 1997.

Mál þetta, sem dómtekið var 9. f. m., er höfðað með stefnu, birtri 2. apríl 1996, af Sveini Andra Sveinssyni héraðsdómslögmanni f. h. þrotabús Laufafells sf., kt. 420191-2009, á hendur Gísla Baldri Garðarssyni, Sólvallagötu 8, Reykjavík, stjórnarformanni Olíuverslunar Íslands hf., kt. 500269-3249, Hédinsgötu 10, Reykjavík, f. h. félagsins.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að rift verði með dómi greiðslu á skuld Laufafells sf. við stefnda, að fjárhæð 2.967.357 krónur, og að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda sömu fjárhæð ásamt dráttarvöxtum frá 16. desember 1994 til greiðsludags. Þá er krafist málskostnaðar úr hendi stefnda að skaðlausu að mati dómsins.

Stefndi krefst þess aðallega, að hann verði sýknaður af kröfum stefnanda og sér tildæmdur málskostnaður að skaðlausu að mati dómsins. Til vara er þess krafist, að stefnukröfur sæti verulegri lækkun og málskostnaður verði látinn niður falla.

I.

Með úrskurði dómsins, upp kveðnum 31. júlí 1995, var bú Laufafells sf., Þrúðvangi 2, Hellu, tekið til gjaldþrotaskipta. Var Sveinn Andri Sveinsson héraðsdómslögmaður skipaður til að gegna starfi skiptastjóra í þrotabúinu. Frestdagur við skiptin er 20. júní 1995.

Samkvæmt því, sem fram kemur í stefnu, var Laufafell sf. stofnað árið 1991. Voru eigendur félagsins upphaflega tveir, þeir Hinrik Grétarsson og Gunnar Þorsteinn Sumarliðason, en í nóvember 1993 hætti Gunnar Þorsteinn öllum afskiptum af rekstri þess.

10. mars 1991 keypti félagið rekstur Grillskálans á Hellu af stefnda og Rangárvallahreppi. Var húsnæðið, sem hýsti reksturinn, í eigu seljenda, og tók félagið það á leigu af þeim. Hafði félagið rekstur þennan með höndum allt þar til í desember 1994, að það seldi hann fyrri eigendum. Samkvæmt samningi, sem gerður var um þau viðskipti, en hann mun hafa verið undirritaður 16. desember, „(lofar seljandi) að selja og kaupendur að kaupa

Grillskála seljanda, sem er í húsnæði kaupenda að Þrúðvangi 2, Hellu“. Segir síðan, að nánar tiltekið sé hið seldi „öll tæki og áhöld og innan-stokksmunir, sem nú eru í húsnæðinu og venjulegt er við rekstur grillskála“. Samkvæmt 2. gr. samningsins skyldi endurgjald fyrir hið seldi fara eftir mati tveggja óvilhallra manna, þó þannig, að matsverð að frádregnum 1/5 hluta þess taldist samningsbundið kaupverð. Niðurstaða matsmanna lá fyrir 23. desember 1994, og mátu þeir staðgreiðsluverð hinna seldu muna vera 7.725.000 krónur.

Kaupverð samkvæmt framangreindum samningi var meðal annars innt af hendi með skuldajöfnun við viðskiptaskuld Laufafells sf. við stefnda, að fjárhæð 2.967.357 krónur. Hefur stefnandi höfðað mál þetta til að fá þeirri greiðslu rift og að stefnda verði gert að endurgreiða búinu sömu fjárhæð ásamt dráttarvöxtum frá undirskriftardegi kaupsamnings, 16. desember 1994. Áður en til málshöfðunar kom, lýsti stefnandi yfir riftun á umræddri ráðstöfun í bréfi til stefnda, dags. 15. mars 1996, og hafði þar jafnframt uppi kröfu um endurgreiðslu.

II.

Riftunarkrafa stefnanda er á því reist, að stefnda hafi, þá er um skulda-jöfnun var samið, verið fullkunnugt um, hvert horfði um rekstur Laufafells sf. og að hann hafi eða hafi mátt gera sér grein fyrir því, að gjaldþrot fé-lagsins væri yfirvofandi. Bendir stefnandi á það þessu til stuðnings, að við samningsgerðina hafi legið fyrir, að Laufafell sf. gæti ekki staðið stefnda og Rangárvallahreppi skil á leigugjaldi, og hafi nokkurra mánaða leiga þá verið í vanskilum. Á sama tíma hafi jafnframt staðið til að innsigla leiguhús-næði félagsins vegna ógreiddra opinberra gjalda. Hafi stefnda mátt vera kunnugt um þessa stöðu mála svo og um fjárnám, sem sýslumaður gerði hjá Laufafelli sf. í byrjun desember 1994, en það tók til lausafjármuna, sem samkvæmt kaupsamningnum urðu eign stefnda og Rangárvallahrepps. Til-tekur stefnandi sérstaklega í þessu sambandi, að búið hafi verið að þinglýsa fjárnáminu, þegar samningurinn var gerður.

Því er fram haldið af hálfu stefnanda, að greind ráðstöfun hafi á ótil-hlýðilegan hátt verið stefnda til hagsbóta á kostnað annarra kröfuhafa. Hafi hún miðað að því að gera að fullu upp við stefnda. Í ljósi þess, að bú Laufa-fells sf. sé með öllu eignalaust eftir gerning þennan, blasi við, að hagur ann-arra kröfuhafa sé á ótilhlýðilegan hátt fyrir borð borinn. Hafi ráðstöfunin aukið á ógjaldfærni félagsins og um leið aukið tjón annarra kröfuhafa.

Stefnandi grundvallar kröfugerð sína í málinu á 141. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti. Þá hefur hann í stefnu enn fremur vísað til 100. og 136. gr. sömu laga.

III.

Stefndi byggir sýknukröfu sína á því, að skilyrði 141. gr. laga nr. 21/1991 fyrir því, að riftun geti náð fram að ganga, eigi ekki við um þá ráðstöfun, sem hér um ræðir. Í fyrsta lagi liggja ekkert fyrir um það, að umrædd sala til stefnda og Rangárvallahrepps hafi verið því marki brennd að vera á kostnað annarra kröfuhafa. Miklu fremur hafi hún verið þeim til hagsbóta, þar sem stefndi hafi í raun keypt reksturinn til baka á eðlilegu mats- og markaðsverði. Þurfi ekki að fjölyrða um það, hvert hefði orðið söluverð á eignum Laufafells sf. við nauðungarsölu á þeim. Í annan stað verði það ekki fullyrt, að félagið hafi verið ógjaldfært, þá er salan fór fram, eða orðið það vegna hennar. Í öllu falli sé hér ekki um að ræða það skilyrði tilvitnaðs lagaákvæðis, að stefndi hafi vitað eða mátt vita um ógjaldfærni Laufafells sf. á greindu tímamarki. Stefnda hafi að sönnu verið kunnugt um greiðsluferðileika Laufafells sf., þar sem vanskil félagsins á greiðslu húsaleigu til stefnda og Rangárvallahrepps hafi verið nokkur. Sú vitneskja haggi hins vegar ekki þeirri staðhæfingu stefnda, að hann hafi hvorki vitað né mátt vita um ógjaldfærni Laufafells sf. í skilningi 141. gr. laga nr. 21/1991 við undirritun kaupsamnings 16. desember 1994. Í þriðja lagi tiltekur stefndi, að skilyrði lagagreinarinnar um, að ráðstöfun sú, sem leitað er riftunar á, hafi verið ótilhlýðileg, komi ekki til greina í máli þessu.

Stefndi leggur á það áherslu í greinargerð sinni, að sönnunarbyrði fyrir því, að skilyrðum 141. gr. laga nr. 21/1991 sé fullnægt, hvíli á stefnanda. Sé með engu móti unnt að líta svo á, að stefnanda hafi tekist að færa sönnur fyrir þessum grundvelli kröfugerðar sinnar.

Í greinargerð sinni teflir stefndi fram þeirri málástæðu, að þar sem röksekið sex mánuðir liðu frá undirritun kaupsamnings og til frestdags, séu ekki skilyrði til að rifta því ákvæði kaupsamnings, sem hér um ræðir.

Um lagarök fyrir varakröfu sinni vísar stefndi til 145. gr. laga um gjaldþrotaskipti.

IV.

Samkvæmt kaupsamningnum frá 16. desember 1994 skyldi greiðsla kaupverðsins innt af hendi með skuldajöfnun við kröfur stefnda og Rangárvallahrepps á hendur Laufafelli sf., samtals að fjárhæð 3.263.975 krónur, og yfirtöku á skuldum félagsins við Kaupþing hf., Búnaðarbanka Íslands og Höfn-Þríhyrning hf., sem alls námu 2.110.000 krónum. Sú fjárhæð, sem þá kynni að standa eftir af kaupverðinu, skyldi síðan innt af hendi beint til seljanda tíu dögum eftir, að matsmenn hefðu lokið við að meta hið selda. Undir rekstri málsins var hins vegar upplýst, að engin greiðsla hefði runnið beint til Laufafells sf., þar sem endanlegt kaupverð að frádregnum virðisauka-

skatti hefði verið lægra en samtala þeirra krafna, sem framangreindir aðilar áttu á hendur félaginu.

Samkvæmt fram lagðri skrá yfir lýstar kröfur í bú stefnanda nema kröfur samkvæmt 113. gr. laga nr. 21/1991 alls 11.444.388 krónum. Þar af hafa kröfur, að fjárhæð 9.772.467 krónur, verið samþykktar af skiptastjóra.

V.

Umræddur kaupsamningur er undirritaður af Kristni Bjarnasyni héraðs-dómslögmanni f. h. seljanda og Ásgeiri Þór Árnasyni hæstaréttarlögmanni f. h. kaupenda. Í skýrslu Kristins fyrir dómi kom fram, að Hinrik Grétarsson hefði leitað til sín haustið 1994 og óskað aðstoðar sinnar vegna slæmrar fjárhagsstöðu Laufafells sf. Að sögn lögmannsins var í fyrstu allt eins við það miðað, að Hinrik héldi rekstrinum áfram. Fljótlega hafi þó komið í ljós að sala væri fýsilegri kostur. Hafi þá legið fyrir ósk frá talsmanni stefnda um viðræður um kaup félagsins á rekstrinum. Þrátt fyrir það að mikið hafi borið í milli í verðhugmyndum aðila, hafi að endingu náðst samningur þeirra á milli, sem kvað, eins og áður greinir, á um það, að endurgjald fyrir hið selda yrði ákveðið af tveimur óvilhöllum mönnum. Aðspurður taldi lögmaður, að kaupendum hefði við gerð samnings vel verið kunnugt um fjárhagsvanda Laufafells sf., en treysti sér ekki til að fullyrða neitt um hugsanlega vitneskju þeirra um ógjaldfærni félagsins á sama tímamarki. Þá kom fram hjá lögmanninum, að upplýsingar um skuldastöðu félagsins hefðu verið af skornum skammti. Hefði hann margreynt að fá til athugunar bókhaldsgögn Laufafells, sem endurskoðandi félagsins á að hafa haft undir höndum, en það ekki tekist. Sjálfur hefði hann gert sér grein fyrir því, að skuldir væru miklar, en að frátöldum skuldum við ríkissjóð og Búnaðarbanka Íslands hefði hann ekki haft beina vitneskju um aðrar skuldir en þær, sem sérstaklega voru tilgreindar í kaupsamningi vegna skuldajöfnunar og yfirtöku kaupenda. Ekki minntist lögmaðurinn þess, að við samningsgerðina sjálfa eða undanfara hennar hefði verið rætt um aðrar skuldir en þær, sem kveðið er á um í samningnum.

Í skýrslu sinni fyrir dómi staðhæfði Hinrik Grétarsson, að viðsemjendum sínum, það er stefnda og Rangárvallahreppi, hefði verið kunnugt um ógjaldfærni Laufafells sf. á þeim tíma, sem umræddur samningur var gerður. Færði vitnið þau rök fyrir þessari staðhæfingu sinni, að því er stefnda varðar, að við tilraunir til innheimtu á húsaleiguskuld Laufafells sf. hefði fyrirvarsmönnum stefnda verið tilkynnt, að engir peningar væru til að greiða hana. Að öðru leyti vísaði vitnið um þetta atriði til vitneskju, sem það telur fyrirvarsmenn Rangárvallahrepps hafa búið yfir um fjárhagsstöðu Laufafells sf.

Auk þeirra Kristins og Hinriks komu fyrir dóm til skýrslugjafar við aðalmeðferð málsins þeir Kristján Bjarnar Ólafsson, framkvæmdastjóri fjármálasviðs stefnda, Guðmundur Ingi Gunnlaugsson, sveitarstjóri Rangárvallahrepps, og Guðjón Bragason, fulltrúi sýslumannsins á Hvolsvelli. Ekki þykir ástæða til að rekja framburð þessara vitna að öðru leyti en því, að fram kom hjá Guðjóni, að fjárnám það, sem áður er vikið að og gert var að kröfu sýslumannsins á Hvolsvelli, náði auk lausafjár til fasteignar í eigu Hinriks Grétarssonar.

Upplýst er, að bú Hinriks Grétarssonar var tekið til gjaldþrotaskipta með úrskurði héraðsdóms 3. júlí 1995. Í þessu máli liggur hins vegar ekkert fyrir um kröfur á hendur búinu né heldur, hvort einhverjar eignir hafi fallið til þess.

VI.

Ágreiningur málsaðila lýtur að því, hvort greiðsla á skuld Laufafells sf. við stefnda 16. desember 1994, sem áður er gerð grein fyrir, sé riftanleg samkvæmt ákvæðum 61. gr. laga nr. 21/1991, en bú Laufafells sf. var tekið til gjaldþrotaskipta röskum sjö mánuðum síðar.

Þegar taka skal afstöðu til þess, hvort hið tilvitnaða ákvæði eigi við um þá ráðstöfun, sem hér er um deilt, þarf meðal annars að huga að því, hvort sá, sem hag hafði af henni, hafi vitað eða mátt vita um ógjaldfærni skuldara, þegar ráðstöfunin var gerð, svo og, hvort hún hafi verið ótilhlýðileg og á kostnað annarra kröfuhafa. Hvílir sönnunarbyrðin fyrir því, að skilyrðum ákvæðisins sé fullnægt, á þrotabúi. Ber stefnanda þessa máls því að færa fram sönnur fyrir grandsemi stefnda um ógjaldfærni skuldara og þær aðstæður, sem gerðu ráðstöfun ótilhlýðilega.

Því er áður lýst, að greiðsla kaupverðs samkvæmt samningnum frá 16. desember 1994 fólst algerlega í skuldajöfnun við viðskiptaskuld Laufafells sf. við kaupendur og yfirtöku þeirra á tilgreindum skuldum félagsins. Ósannað er, að fyrirsvarsmönnum stefnda hafi við samningsgerðina verið kunnugt um einstakar fjárkröfur á hendur Laufafelli sf. að öðru leyti, en í ljós er leitt, að bókhald félagsins var í ólestri og upplýsingar hér að lútandi mjög af skornum skammti. Þá verður ekki ráðið af framburði þeirra tveggja aðila, sem að samningsgerðinni komu fyrir hönd seljanda, að þeir hafi gefið fyrirsvarsmönnum stefnda ástæðu til að ætla, að gjaldþrot Laufafells sf. væri yfirvofandi, og ekki hefur verið sýnt fram á, að um sé að ræða önnur atvik, er leitt geti til þeirrar niðurstöðu, að þeim hafi mátt vera ljóst, að í gjaldþrot stefndi.

Þegar framangreint er virt og þrátt fyrir það að fyrirsvarsmönnum stefnda hafi verið kunnugt um erfiðleika í rekstri Laufafells sf., þykir stefn-

andi ekki hafa sýnt nægilega fram á, að þeim hafi mátt vera kunnugt um ógjaldfærni Laufafells sf. í skilningi 141. gr. laga nr. 21/1991 á þeim tíma, sem hér skiptir máli. Þegar af þeirri ástæðu getur ákvæðið ekki átt við um hina umdeildu ráðstöfun. Leiðir sú niðurstaða jafnframt til þess, að riftunarreglu 136. gr. laganna verður ekki beitt hér.

Samkvæmt framansögðu ber að hafna riftunarkröfu stefnanda.

Eftir þessum málsúrslitum og með vísan til 1. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 verður stefnanda gert að greiða stefnda málskostnað, og þykir hann hæfilega ákveðinn 120.000 krónur.

Það athugast, að svo sem hér hagar til, telst beiting hinna tilvitnuðu riftunarreglna gjaldþrotalaga bundin því skilyrði, að forsvarsmönnum stefnda hafi mátt vera kunnugt um persónulega ógjaldfærni Hinriks Grétarssonar. Sönnunarfærsla stefnanda hefur hins vegar að mjög takmörkuðu leyti tekið mið af þessu efnisatriði.

Þorgeir Ingi Njálsson héraðsdómari kvað upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Olíuverslun Íslands hf., á að vera sýkn af kröfum stefnanda, þrotabús Laufafells sf., í máli þessu.

Stefnandi greiði stefnda 120.000 krónur í málskostnað.